

KANCELARIA
SENATU

BIURO ANALIZ,
DOKUMENTACJI
I KORESPONDENCJI

Zagrożenia i szanse dla budżetu państwa na 2024 rok

Opinie
i ekspertyzy
OE-490

WARSZAWA 2024

Biuro Analiz, Dokumentacji i Korespondencji zamawia opinie, analizy i ekspertyzy sporządzone przez specjalistów reprezentujących różne punkty widzenia. Wyrażone w materiale opinie odzwierciedlają jedynie poglądy autorów. Korzystanie z opinii i ekspertyz zawartych w tym zbiorze bez zezwolenia Kancelarii Senatu dopuszczalne wyłącznie w ramach dozwolonego użytku w rozumieniu ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 880 ze zm.) i z zachowaniem wymogów tam przewidzianych. W pozostałym zakresie korzystanie z opinii i ekspertyz wymaga każdorazowego zezwolenia Kancelarii Senatu.

© Copyright by Kancelaria Senatu, Warszawa 2024

Biuro Analiz, Dokumentacji i Korespondencji
Dyrektor – Agata Karwowska-Sokolowska
tel. 22 694 94 32, fax 22 694 94 28,
e-mail: Agata.Karwowska-Sokolowska@senat.gov.pl

Wicedyrektor – Danuta Antoszkiewicz
tel. 22 694 93 21,
e-mail: Danuta.Antoszkiewicz@senat.gov.pl

Dział Analiz i Opracowań Tematycznych
tel. 22 694 95 33, fax 22 694 94 28
Redaktor prowadzący – Michał Gawryjolek

Opracowanie graficzno-techniczne
Centrum Informacyjne Senatu
Dział Wydawniczy

Kancelaria Senatu
styczeń 2024

dr hab. Piotr Krajewski, prof. UŁ
Dyrektor Instytutu Ekonomii,
Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny Uniwersytetu Łódzkiego

Zagrożenia i szanse dla budżetu państwa na 2024 rok

Ustawa budżetowa na 2024 rok stanowi efekt kompromisu między dążeniem do utrzymania długu publicznego na bezpiecznym poziomie i realizacji ważnych celów społeczno-gospodarczych przez zwiększenie wydatków budżetowych. Jak w przypadku każdego kompromisu, nie zadowoli on nikogo w pełni.

Ekonomiści przyzwyczajeni do oceniania finansów publicznych na podstawie wysokości deficytu budżetowego, będą niezadowoleni z tego, że deficyt budżetu państwa ulegnie w 2024 roku zwiększeniu do 184 mld zł. Z drugiej strony, pomimo zwiększenia łącznego poziomu wydatków budżetowych do ponad 866 mld zł (z 693 mld zł w roku 2023) to i tak można się spodziewać, że pozostaną grupy społeczne nieusatysfakcjonowane z kwoty nakładów przeznaczonych w budżecie na sfery finansów publicznych, które ich dotyczą.

W mojej opinii ustawa budżetowa na 2024 rok jest optymalnym kompromisem między dążeniem do stabilności finansów publicznych i do długofalowego rozwoju Polski poprzez zwiększone wydatki budżetowe, przede wszystkim na edukację i naukę.

Z jednej strony, założony deficyt budżetowy nie jest na tyle wysoki, by zagrozić stabilności finansów publicznych. Mimo wysokiego deficytu budżetu państwa, deficyt całego sektora finansów publicznych (liczony według metodologii unijnej) w 2024 roku ulegnie bowiem zmniejszeniu z 5,6% PKB do 5,1% PKB.

Z drugiej strony, niewątpliwą zaletą ustawy budżetowej na 2024 rok jest to, że zapewniono w niej środki nie tylko na finansowanie kosztownych świadczeń społecznych zadeklarowanych w kampanii wyborczej, ale dodatkowo zaplanowano zwiększenie tych wydatków, które są kluczowe dla długofalowego rozwoju Polski – czyli wydatków na edukację

i naukę. Jest to tym bardziej istotne, że poziom finansowania edukacji i nauki w ostatnich latach był na rażąco niskim poziomie.

Przyjęcie ustawy budżetowej na 2024 rok niesie więc istotne szanse, choć oczywiście nie jest wolne od zagrożeń.

Do głównych szans związanych z przyjęciem ustawy budżetowej na 2024 rok zaliczam:

1. wpłynięcie na polepszenie długofalowego poziomu edukacji i nauki poprzez zwiększenie wynagrodzeń nauczycieli i nauczycieli akademickich (o 30%);
2. wpłynięcie na polepszenie jakości usług publicznych poprzez zwiększenie wynagrodzeń pracowników państwowej sfery budżetowej (o 20%);
3. zwiększenie realnego poziomu wydatków majątkowych mimo napiętej sytuacji budżetowej;
4. pobudzenie gospodarki poprzez zwiększone wydatki budżetowe w okresie relatywnie niskiego poziomu PKB.

Budżet na 2024 rok jest zatem korzystny zarówno z punktu widzenia długofalowego rozwoju Polski (polepszenie jakości edukacji, nauki i usług publicznych oraz zwiększenie wydatków majątkowych), jak i z punktu widzenia antycyklicznego stymulowania krótkookresowej aktywności gospodarczej (zwiększenie łącznego poziomu wydatków publicznych generujące dodatkowy popyt w gospodarce).

Natomiast największe zagrożenia wynikające z przyjęcia ustawy budżetowej to:

1. prognoza dotycząca znacznego zwiększenia dochodów z VAT, oparta na niepewnym założeniu dużej poprawy ściągalności;
2. możliwość wzrostu kosztów obsługi długu w przypadku zwiększenia się poziomu stóp procentowych;
3. brak szczegółowych informacji na temat sytuacji finansów publicznych w momencie opracowywania finalnej wersji projektu ustawy budżetowej.

Zrealizowanie się opisanych powyżej zagrożeń może prowadzić do konieczności znowelizowania ustawy budżetowej w trakcie 2024 roku.

W dalszej części opinii przedstawiam szczegółowo poszczególne, wymienione powyżej, szanse i zagrożenia wynikające z przyjęcia ustawy budżetowej.

SZANSE

1. Wpłygnięcie na polepszenie długofalowego poziomu edukacji i nauki poprzez zwiększenie wynagrodzeń nauczycieli i nauczycieli akademickich o 30%

Ustawa budżetowa na 2024 rok ma jedną wielką zaletę – pierwszy raz od wielu lat budżet państwa stanowi czynnik wspierający długofalowy rozwój społeczno-gospodarczy Polski poprzez finansowe wzmocnienie systemu edukacji i nauki. Zgodnie z ustawą budżetową na 2024 rok ma bowiem dojść do podwyższenia o 30%:

- kwoty bazowej, na podstawie której wyliczane jest wynagrodzenie nauczycieli;
- minimalnego wynagrodzenia profesora, na podstawie którego wyliczane jest wynagrodzenie nauczycieli akademickich.

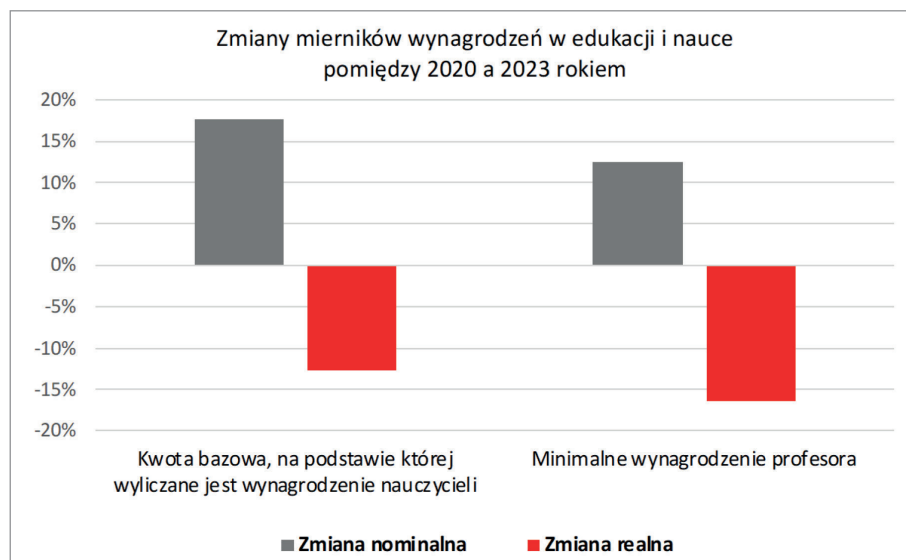
W opinii do ustawy budżetowej na 2023 rok¹ wskazywałem na konieczność podwyższenia kwoty bazowej i minimalnego wynagrodzenia profesora o 30%. Uważam za wielką szansę dla poprawy poziomu edukacji i nauki w Polsce fakt, że udało się ten postulat zrealizować w ustawie budżetowej na 2024 rok.

Dla długofalowego rozwoju Polski nakłady ponoszone na edukację i naukę mają bowiem kluczowe znaczenie, co potwierdzają liczne badania naukowe wskazujące na istnienie istotnej zależności między długofalowym tempem wzrostu gospodarczego poszczególnych krajów, a tym jak kształtują się nakłady na edukację i naukę ponoszone w tych krajach. Szczególnie istotny składnik nakładów związanych z edukacją i nauką stanowią wynagrodzenia nauczycieli i nauczycieli akademickich. Wynagrodzenia te wpływają nie tylko na poziom motywacji, ale także, co szczególnie ważne w dłuższej perspektywie, w znacznym stopniu na to, jaki profil osób decyduje się podjąć pracę w edukacji i nauce.

Chciałbym przy tym podkreślić, że w latach 2020-2023 doszło do załamania realnych wynagrodzeń w edukacji i nauce. Jak wynika z Wykresu 1, nominalny wzrost wynagrodzeń nauczycieli i nauczycieli akademickich w tym czasie był znacznie niższy niż inflacja, w wyniku czego doszło do dramatycznego spadku realnych wynagrodzeń zarówno w edukacji jak i w nauce.

1 <https://www.senat.gov.pl/gfx/senat/pl/senatekspertyzy/6644/plik/oe-434.pdf>

Wykres 1.

Źródło: opracowanie własne.

Zarówno w przypadku edukacji jak i nauki w 2023 roku realne zarobki były znacznie niższe niż w 2020 roku. Pomiedzy 2020 a 2023 rokiem realna wartość kwoty bazowej, na podstawie której wyliczane jest wynagrodzenie nauczycieli, spadła o 12,6%, natomiast realna wartość minimalnego wynagrodzenia profesora uległa obniżeniu o 16,4%. Jednocześnie w sektorze przedsiębiorstw wynagrodzenia realne pomiedzy rokiem 2020 a 2023 nie uległy zmniejszeniu – zatem nie tylko spadła siła nabywcza osób pracujących w edukacji i nauce, ale i atrakcyjność podejmowania pracy w zawodzie nauczyciela i nauczyciela akademickiego uległa znacznemu pogorszeniu.

Krytycy podwyższenia wynagrodzeń w edukacji i nauce o 30% wskazują, że jest to polepszenie sytuacji jednej grupy zawodowej kosztem wszystkich pozostałych. Biorąc jednak pod uwagę zarówno istotną rolę edukacji i nauki dla długofalowego rozwoju gospodarczego Polski, jak i dramatyczne pogorszenie sytuacji finansowej nauczycieli i nauczycieli akademickich w latach 2020-2023, tego typu krytyka jest całkowicie nieuzasadniona. Znaczna podwyżka w 2024 roku była niezbędna w celu chociaż częściowego zniwelowania dysproporcji między kształtowaniem się wynagrodzeń w edukacji i nauce a sektorem prywatnym, a także jest pierwszym krokiem ku odbudowie prestiżu zawodu nauczyciela i nauczyciela akademickiego, który jest koniecznym warunkiem wysokiej jakości edukacji i nauki.

2. Wpłygnięcie na polepszenie jakości usług publicznych poprzez zwiększenie wynagrodzeń pracowników państwowej sfery budżetowej o 20%

W ustawie budżetowej na 2024 rok założono wzrost wynagrodzeń i uposażeń, w tym kwot bazowych, o 20 % dla wszystkich pracowników państwowej sfery budżetowej oraz żołnierzy i funkcjonariuszy (z wyłączeniem osób, które zajmują kierownicze stanowiska państwowe).

Wzrost wynagrodzeń pracowników państwowej sfery budżetowej o 20% stwarza szansę polepszenia jakości usług publicznych w Polsce.

Należy zaznaczyć, że podobnie jak w przypadku nauczycieli, poziom realnych wynagrodzeń pracowników państwowej sfery budżetowej uległ w latach 2020-2023 znacznemu obniżeniu (por. Wykres 2). Dlatego planowane podwyższenie o 20% wynagrodzeń pracowników państwowej sfery budżetowej jest niezbędne w celu niedopuszczenia do dalszego zmniejszenia atrakcyjności pracy w sferze publicznej i związanym z tym pogorszeniem jakości usług publicznych (wynikającym z braku motywacji do pracy oraz trudnością rekrutacji odpowiednich pracowników).

Wykres 2.

Źródło: opracowanie własne.

Krytykom podwyższania wynagrodzeń w sferze budżetowej można jedynie zwrócić uwagę, że uwzględniając prognozowaną w tym roku inflację, 20% wzrost nominalnych wynagrodzeń w 2024 roku oznacza jedynie przywrócenie realnych wynagrodzeń w sferze budżetowej do poziomu sprzed 4 lat.

3. Zwiększenie realnego poziomu wydatków majątkowych mimo napiętej sytuacji budżetowej

W ramach wydatków budżetowych bardzo istotną kategorię stanowią wydatki majątkowe. Ponoszenie tego typu wydatków przyczynia się bowiem do wzmocnienia potencjału społeczno-gospodarczego kraju.

Jednocześnie w krótkiej perspektywie wydatki majątkowe relatywnie najłatwiej obniżyć (o ile dana inwestycja publiczna nie jest już w trakcie realizacji), nie dotyczą one bowiem zaspokojenia bieżących potrzeb ludności. Dlatego w ramach prowadzonej polityki fiskalnej, o ile nie jest to polityka nakierowana na osiągnięcie długofalowych celów, często obserwuje się niestety efekt wypychania wydatków majątkowych w trudniejszych gospodarczo lub fiskalnie czasach.

W ustawie budżetowej na 2024 rok zaplanowano wzrost wydatków majątkowych o 8,7%, czyli większy niż zakładana średnioroczna stopa inflacji (prognozowana na poziomie 6,6%). Oznacza to zwiększenie realnego poziomu wydatków majątkowych w 2024 roku o ok. 2% w porównaniu z rokiem ubiegłym. Jest to wynik relatywnie dobry, biorąc pod uwagę, że ustawa budżetowa na 2024 rok uchwalana jest w sytuacji niskiego wzrostu gospodarczego i znacznego obciążenia fiskalnego wynikającego z konieczności sfinansowania kosztownych świadczeń społecznych zadeklarowanych w kampanii wyborczej.

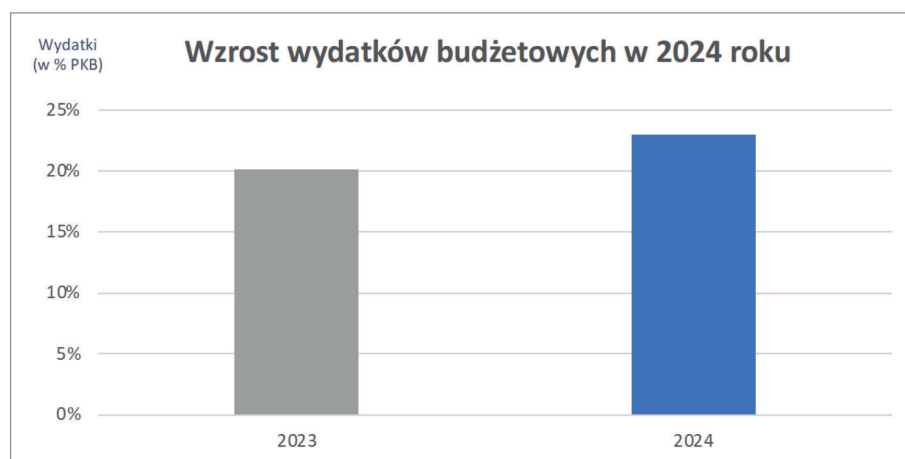
Zwiększenie realnego poziomu wydatków majątkowych w PKB, mimo napiętej sytuacji budżetowej i gospodarczej, jest szansą, że wydatki majątkowe zaczną być traktowane priorytetowo.

Jednocześnie chciałbym podkreślić, że w przyszłości wskazane byłoby jeszcze silniejsze zwiększenie wydatków majątkowych, tak by uległy one podwyższeniu nie tylko w ujęciu realnym, ale również w relacji do PKB. Wydatki majątkowe są bowiem korzystne zarówno z punktu widzenia stymulowania krótkookresowej aktywności gospodarczej (efekt popytowy inwestycji), jak i punktu widzenia rozbudowy długookresowego potencjału gospodarczego (efekt podażowy inwestycji). W rezultacie zwiększanie wydatków majątkowych będzie się przekładać na wzrost wpływów podatkowych i może nawet przyczynić się do poprawy długookresowej stabilności finansów publicznych.

4. Pobudzenie gospodarki poprzez zwiększone wydatki budżetowe w okresie relatywnie niskiego poziomu PKB

W ustawie budżetowej na 2024 rok założono znaczny wzrost wydatków budżetowych – z 20,1% PKB w 2023 roku do 23% PKB w 2024 roku (por. Wykres 3).

Wykres 3.

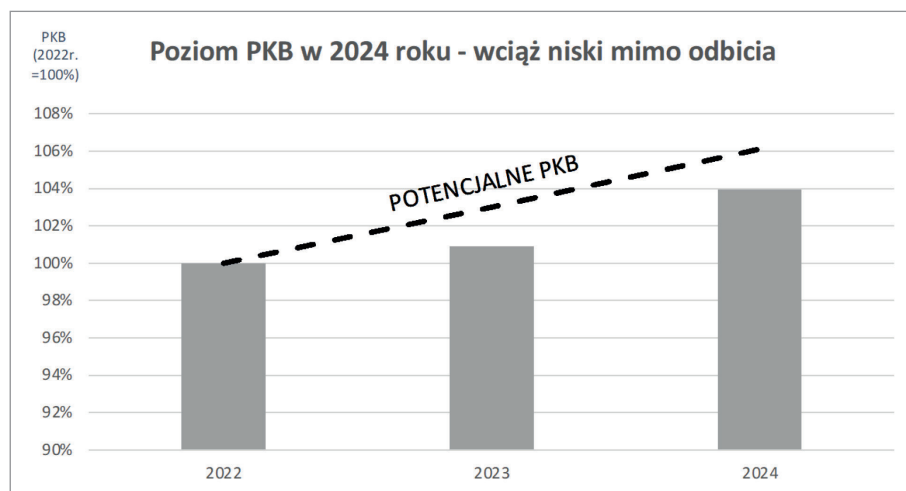
Źródło: Uzasadnienie ustawy budżetowej.

Wzrost wydatków budżetowych w 2024 roku wynika z jednej strony z konieczności sfinansowania kosztownych świadczeń społecznych zadeklarowanych w kampanii wyborczej, a z drugiej strony z podjęcia decyzji o zwiększeniu wydatków prorozwojowych, przede wszystkim na edukację i naukę. Czy jednak z czysto makroekonomicznego punktu widzenia 2024 rok to dobry moment na zwiększanie wydatków budżetowych?

Wydatki budżetowe powinny być zwiększane w okresie spowolnienia gospodarczego (niskiego PKB), a zmniejszane w okresie ożywienia gospodarczego (wysokiego PKB). Takie kształtowanie wydatków budżetowych oznacza, że polityka fiskalna ma charakter antycykliczny, czyli zmniejsza wahania koniunktury (ponieważ wyższe wydatki budżetowe stymulują popyt w gospodarce, a niższe wydatki popyt ograniczają). W teorii ekonomii istnieje konsensus, że zmniejszanie wahań koniunktury jest zjawiskiem korzystnym – a więc polityka fiskalna powinna mieć charakter antycykliczny.

Pozostaje więc pytanie, jak kształtować się będzie koniunktura gospodarcza w Polsce w 2024 roku. Ktoś mógłby podnieść argument, że nie będzie już recesji – na 2024 rok prognozowany jest bowiem wzrost PKB o 3%. Jednak o tym, czy w 2024 roku nadal będziemy się znajdować w okresie relatywnie niskiego PKB ważne jest porównanie poziomu PKB, a nie jego tempa wzrostu. W badaniach naukowych do sprawdzenia, jak kształtuje się poziom PKB w danym roku względem jego poziomu typowego, wynikającego z długofalowych trendów (czyli tzw. potencjalnego PKB) służą różne filtry statystyczne (takie jak Hodricka-Prescotta, Christiano-Fitzgeralda, czy Baxter-Kinga). Jednak dla prostoty, bez uszczerbku dla poprawności wyводу, można przyjąć, że w 2022 roku poziom PKB nie odbiegał zbyt od poziomu potencjalnego, a potencjał gospodarki rozwija się średnio w tempie około 3% rocznie. W związku z czym można stwierdzić, że w 2024 roku poziom PKB będzie wciąż relatywnie niski – znacznie niższy od poziomu potencjalnego, co przedstawia Wykres 4.

Wykres 4.

Źródło: opracowanie własne

Podsumowując, w 2024 roku poziom aktywności gospodarczej będzie wciąż relatywnie niski. Oznacza to, że zwiększenie wydatków budżetowych wpłynie na zmniejszenie się wahań koniunktury.

W rezultacie, zwiększenie łącznych wydatków budżetowych w relacji do PKB w 2024 roku stwarza szansę, że polityka fiskalna będzie pełniła funkcję antycykliczną – stanowić będzie narzędzie stymulowania aktywności gospodarczej w okresie relatywnie niskiego poziomu PKB.

Podkreślę, że tego typu kształtowanie polityki fiskalnej, tj. antycykliczne, jest powszechnie postulowane w naukowej literaturze światowej.

ZAGROŻENIA

1. Prognoza dotycząca znacznego zwiększenia dochodów z VAT, oparta na niepewnym założeniu dużej poprawy ściągальności

W ustawie budżetowej na 2024 rok założono, że nastąpiło znaczne zwiększenie dochodów budżetowych – o prawie 100 mld zł. Oznacza to, że w 2024 roku przewiduje się nominalny wzrost dochodów budżetu państwa o 16,5%. Czyli, uwzględniając prognozowaną w tym roku średnioroczną stopę inflacji, budżet państwa opiera się na założeniu, że dochody budżetowe w ujęciu realnym wzrosną aż o 9,4%.

Optymistyczne założenie znacznego zwiększenia dochodów budżetu państwa w 2024 roku w głównej mierze opiera się na prognozie dużego wzrostu najważniejszego składnika dochodów budżetowych, czyli podatku VAT.

W uzasadnieniu do ustawy budżetowej wskazano, że „pozytywny wpływ na dochody z VAT w 2024 r. będzie miała ustawa z dnia 16 czerwca 2023 r. o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1598), która wprowadza regulacje dotyczące obligatoryjnego fakturowania w Krajowym Systemie e-Faktur”. Wprowadzenie regulacji dotyczących obligatoryjnego fakturowania w Krajowym Systemie e-Faktur jest niewątpliwie rozwiązaniem korzystnym z punktu widzenia ściągальności podatku VAT. Jednak założona w ustawie budżetowej na 2024 rok skala poprawy ściągальności podatku VAT jest obciążona naprawdę dużym ryzykiem, tym bardziej, że mówimy tutaj o skutkach nowych regulacji, których przyszłe efekty dla poprawy ściągальności trudno jest na obecnym etapie precyzyjnie oszacować.

Zatem istotne zagrożenie dla osiągnięcia założonego na 2024 rok poziomu dochodów budżetowych stanowi optymistyczna prognoza silnego zwiększenia dochodów z VAT, oparta na niepewnym założeniu dużej poprawy ściągальności.

Jeśli zwiększenie ściągальności podatku VAT wynikające z wprowadzenia regulacji dotyczących obligatoryjnego fakturowania w Krajowym Systemie e-Faktur okaże się niższe niż założono w ustawie budżetowej na 2024 rok, wówczas w trakcie roku konieczna może okazać się nowelizacja ustawy budżetowej.

2. Możliwość wzrostu kosztów obsługi długu w przypadku zwiększenia się poziomu stóp procentowych

W 2024 roku z powodu znacznego wzrostu wydatków budżetowych zwiększy się deficyt budżetu państwa. Pociągnie to za sobą wzrost długu – zarówno Skarbu Państwa, jak i całego sektora finansów publicznych.

W 2024 roku dług Skarbu Państwa ulegnie w porównaniu z rokiem ubiegłym zwiększeniu o ponad 260 mld zł, czyli o 19,4%. Oznacza to podwyższenie relacji długu Skarbu Państwa do PKB z 39,3% do 42,8%. Dług całego sektora instytucji rządowych i samorządowych (liczony zgodnie z definicją UE) również ulegnie zwiększeniu – o ponad 340 mld zł, czyli o 20,3%. Przełoży się to na wzrost relacji długu całego sektora publicznego do PKB z 49,3% do 54,2%. Choć zwiększanie poziomu długu publicznego nie jest na pewno zjawiskiem korzystnym, to nie jest to na szczęście jeszcze poziom zagrażający stabilności finansów publicznych.

Jednocześnie w ustawie budżetowej na 2024 rok założono, że koszty obsługi długu publicznego wzrosną relatywnie znacznie mniej niż dług publiczny. Koszty obsługi długu Skarbu Państwa mają bowiem ulec zwiększeniu jedynie o 7,3%, co oznacza, że w ustawie budżetowej przyjęto, że udział kosztów obsługi długu Skarbu Państwa w PKB ulegnie w 2024 roku nawet pewnemu obniżeniu.

Prognozowane obniżenie się kosztów obsługi długu Skarbu Państwa w relacji do PKB, mimo wzrostu tego długu, wynika ze spadku inflacji w Polsce i co za tym idzie redukcji stóp procentowych.

Istnieje zagrożenie, że w przypadku wzrostu stóp procentowych nastąpi znaczne zwiększenie kosztów obsługi długu Skarbu Państwa.

Wzrost stóp procentowych może przy tym nastąpić z przyczyn będących poza kontrolą rządu, na przykład eskalacji wojny w Ukrainie, czy wystąpienia nowych napięć na Bliskim Wschodzie. Związany z tym wzrost niepewności będzie przekładał się na odpływ kapitału z Polski, wzrost premii za ryzyko i w efekcie wzrost stóp procentowych. Ponadto eskalacja konfliktów może doprowadzić do wzrostu cen surowców na rynkach światowych, a co za tym idzie wyższej inflacji w Polsce i wyższych niż zakładane w ustawie budżetowej stóp procentowych.

3. Brak szczegółowych informacji na temat sytuacji finansów publicznych w momencie opracowywania finalnej wersji projektu ustawy budżetowej

Ustawa budżetowa na 2024 rok opiera się na grudniowym projekcie ustawy budżetowej, który opracowany był w rekordowym tempie. Jak wskazał w Sejmie minister finansów Andrzej Domański: *„Budżet ten powstawał w wyjątkowych okolicznościach w ciągu czterech dni”*. Biorąc ponadto pod uwagę, że prace nad projektem ustawy budżetowej prowadzone były tuż po powołaniu nowych ministrów, istnieje ryzyko, że w momencie opracowywania projektu ustawy budżetowej stan wiedzy na temat rzeczywistej sytuacji finansów publicznych nie był pełny i pojawi się konieczność skorygowania prognoz dochodów budżetowych lub koniecznych do poniesienia wydatków.

Na obecnym etapie wiadomo już na przykład, że jest bardzo wątpliwe, czy w 2024 roku pojawi się dochód budżetu państwa z tytułu wpłaty z zysku NBP, który w projekcie ustawy budżetowej założono na poziomie aż 6 mld zł.

Jeśli w trakcie 2024 roku będą wychodzić na jaw kolejne informacje wskazujące na gorszy rzeczywisty stan finansów publicznych niż zakładano w trakcie opracowywania projektu ustawy budżetowej, wówczas konieczna może okazać się nowelizacja ustawy budżetowej.

Spis treści

SZANSE

1. Wpłyńnięcie na polepszenie długofalowego poziomu edukacji i nauki poprzez zwiększenie wynagrodzeń nauczycieli i nauczycieli akademickich o 30% 5
2. Wpłyńnięcie na polepszenie jakości usług publicznych poprzez zwiększenie wynagrodzeń pracowników państwowej sfery budżetowej o 20% 7
3. Zwiększenie realnego poziomu wydatków majątkowych mimo napiętej sytuacji budżetowej 8
4. Pobudzenie gospodarki poprzez zwiększone wydatki budżetowe w okresie relatywnie niskiego poziomu PKB 9

ZAGROŻENIA

1. Prognoza dotycząca znacznego zwiększenia dochodów z VAT, oparta na niepewnym założeniu dużej poprawy ściągальności 11
2. Możliwość wzrostu kosztów obsługi długu w przypadku zwiększenia się poziomu stop procentowych. 12
3. Brak szczegółowych informacji na temat sytuacji finansów publicznych w momencie opracowywania finalnej wersji projektu ustawy budżetowej. . . 13